

Enskur serfrøðingur heldur føroyingar vinna marknasak:

Mest sannlíkt at undirgrundarmarkið verður tað sama sum fiskimarkið

– Soleiðis sum eg meti støðuna verður undirgrundarmarkið nakað sum líkist núverandi fiskimarkinum millum Føroyar og Bretland. Eitt undirgrundarmark, ið víkur nógv frá verandi fiskimarki hevði helst verið eitt stórt yvirraskils. Hetta sigur Martin Pratt, serfrøðingur í marknamálum við Sosialin. Herfyri helt hann áhuga-verdan fyrilestur í London við heitinum »Whose oil is it anyway – International Boundaries Disputes«

TUMMAS PAULI MÝRI
SKRIVAR ÚR LONDON

Í fyrilestrinum kom Martin Pratt, ið arbeidir á University of Durham – International Boundaries Research Unit – (IBRU) inn á fleiri spurningar sum hava alstór-ann áhuga fyri føroyingar í okkara marknatrætu við Bretland. Landamark deildin á University of Durham er einasta av sínum slag í heiminum, og er víðkend sum fremsti myndugleiki innan markaspyrningar.

Olja og markna- spurningar

Í jørðini eru tað tilsamans umleið 310 altjóða landamark. Av hesum eru fífti áhugaverd í oljusamhang. Sum dømi kunnu nevast londini við Norðsjógvinn – Noreg, Bretland, Týskland og Danmark.

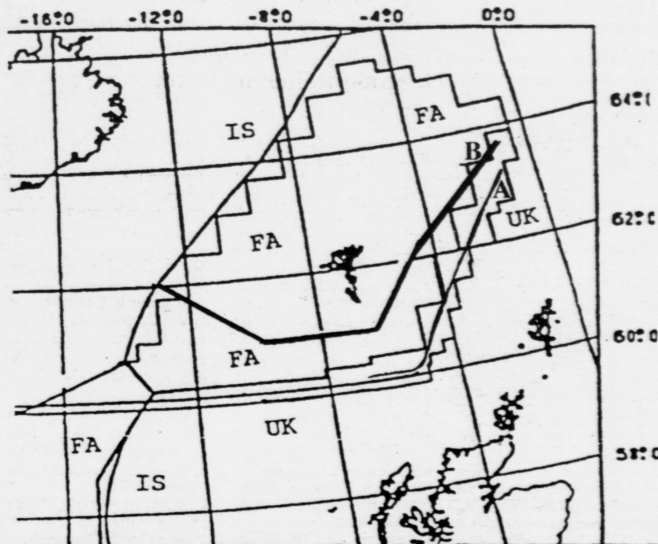
Hugtakið um »landamark« á havbotninum er lutvist nýtt. Aftaná seinna heimsbardaga byrjaði olju-ídnadurin av álvara at umhugsa móguleikarnar við oljuvinnu á havinum. Síðani tá er tøknið vordin betri hvørt ár og stórar oljukeldur funnar á djúpum vatni. Hetta hevur ført við sær, at tørvur hevur verið fyri at gera »landamark« á havbotninum, so at strandalondini kunnu kanna sær náttúrufrøðiliga ið leggja á havbotninum. Norðsjógur-

in er gott dømi um, hvussu strandalondini hava bytt náttúrufrøðiliga undir havbotninum.

Løgfrøði og havrættur
Sambært Sameindu Tjóða Havrætti (United Nations Law of the sea Convention »UNCLOS«) sum kom í gildi 1994 hava strandalond fult ræði yvir sjóøkinum út til 12 fjórðingar frá landi. Harafturat hava strandalond einkarætt at nýta náttúrufrøðiliga út til 200 fjórðingar frá landi. Er styttri enn 400 fjórðingar millum tveir strandalond verður tann tiltikna miðlinja nýtt sum mark.

Oygjar og landgrunnsmørk

UNCLOS kemur eisini inn á spurningin um oygjar kunnu roknaast uppí ta fiski og undirgrundarmørk skulu setast út í kortið. Niðurstøðan er, at oygjar telja eins nógv og fastland, ta mörk skulu leggjast. Tað eru tó nøkur ting, ið skulu uppfyllast, áðrenn ein oygj kann vera roknað uppí, ta mörk skulu leggjast. Oygjar – drangar ið ikki kunnu fæða fólk kunnu ikki teljast við ta fiski og undirgrundarmørk skulu leggjast. Hetta hevur ført við sær, at Bretland hevur slept kravi um at nýta Rockall í undirgrundarmark spurningum.

Linja A er fiskimarkið millum Føroyar og Bretland, ið eisini er miðlinja. Linja B nærri Føroyum er metta upprunaliga kravidd, ið bretar settu sum undirgrundarmark

Fiski – Undir- grundarmark

Martin Pratt kom eisini inn á fiskimørk og oljumørk. Miðskeiðis í 70-árunum samdust Føroyar og Bretland at nýta miðlinjuna sum fiskimark. Tað kann tí tykjast okkum føroyingum tor-skilt hví undirgrundarmark ið ikki kann vera tað sama

sum fiskimarkið. Martin segði, at altjóða siðvenja hevur verið at fiskimørk og undirgrundarmørk fylgja hvørjum øðrum. Tað er tó ikki nókur altjóða lóg ið sigur, at fiski og undirgrundarmørk skulu fylgjast.

Undirgrundar- samarbeiðið

Tað eru fleiri dømi runt heimin, har lond eru vordin samd um at samarbeiða við-víkjandi oljuríkidømi. Sum dømi kunnu nevast Noreg og Bretland. Í 1976 samdust londini bæði um at menna gas kelduna Frigg í felag. Hetta førði við sær, at 60% av inntøkunum fara til Noreg og 40% fara til Bretland. Eisini kunnu lond semjast um at hava felags ræði yvir einum øki. Hetta er støðan í Reyða Havinum har Saudi Arabia og Sudan ráða í felag í økinum djúpri enn 1000 metur.

Lond kunnu eisini arbeiða saman um oljuríkidømi uttan at vera samd um undirgrundarmarkið landanna millum. Hetta er støðan í økinum rundan um Falklands oygjarnar í suðuratlants havi. Her eru Bretland og Argentína vordin samd um, at fremja kanning og útvinning av kolvetni hóast ongin semja er um undirgrundarmarkið. Hetta kundi verið ein gongd leið í

marknatrætuni millum Føroyar og Bretland.

Samandrættur

Sambært Martin Pratt er altjóða siðvenja at fiski og undirgrundarmørk skulu fylgjast. Spurdur um marknatrætuna millum Bretland og Føroyar segði Martin, at mest sannlíka útslit er, at undirgrundarmark ið verður tað sama sum núverandi fiskimarkið.

Samrøða við Martin Pratt

Fríggjadagin tann 13. februar tosaði Sosialurin við Martin Pratt.

– Hvat heldur tú undirgrundarmarkið millum Føroyar og Bretland verður?

– Tað er altíð sera torført at spáa um úrslitið av samráðingunum, men sum eg siggi støðuna, so verður undirgrundarmarkið nakað

sum líkist núverandi fiskimarki landanna millum. Eitt undirgrundarmark, ið víkur nógv frá núverandi fiskimarkinum hevði verið eitt stórt yvirraskils.

– Hvi verður undirgrundarmarkið tað sama sum fiskimarkið eftir tíni meting?

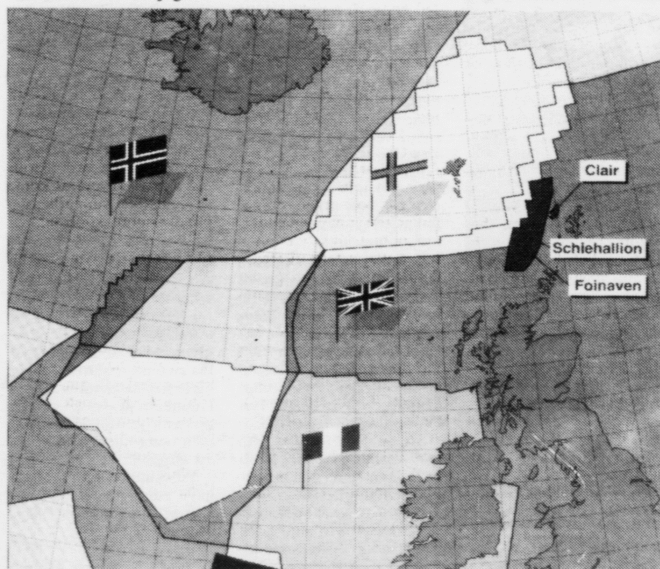
– Miðskeiðis í 70-árunum samdust Føroyar og Bretland um fiskimark landanna millum, og er tað miðlinjan landanna millum. Ein skal seta sær spurningin – er nakað broytt síðani tá, ið ger, at undirgrundarmarkið ikki skal vera miðlinjan? Sjálvur haldi eg ikki. Runt heimin er síður, at fiski og undirgrundarmørk fylgjast, men tað er ikki nókur lóg, ið sigur at so skal vera. Er semja komin um annað markið – fiski ella undirgrundarmarkið, so verður hitt markið tað sama.

– Núverandi fiskimark millum Føroyar og Bretland er ein gentlemen avtala. Kanska skulu føroyingar strókt á at fingið eina formella bindandi avtalu um fiskimark, og síðani nýta tað í samráðingunum um undirgrundarmarkið?

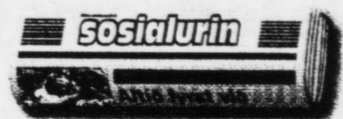
– Ja, tað hevði verið ein gongd leið. Eftir minari meting, hevur tann bretska stjórnin verið ógvuliga drálandi í samráðingunum. Tað er í tøkum tíma, at bretar koma við nýggjum útspæli.

– Bretar hava ført fram, at av tí Suðuroyggin er so langt frá hinum øggjunum skal hon ikki telja fullt ta markið skal setast. Hvat heldur tú um tað støðuna?

– Føra bretar fram hatta sjónarmiðið gera teir sær sjálvum eina bjarnatenastu. Suðuroyggin er ikki nakar hólmur – umleið 10% av føroya fólki býr har. Hyggur ein eftir øggjunum, ið bretar rokna miðlinjuna eftir, so eru fleiri av teimum litlar – nærur hólmur. Til dømis býr ongin á St. Kilda.

Marknaðsemanj fevnir eisini um alt tað stóra økið sunnan fyri Føroyar

www.sosialurin.fo